

2020-12-07

Justitiedepartementet
Stockholm
Sverige

Sofia Råsmar
072-527 31 20
sofia.rasmar@tco.se

En långsiktigt hållbar migrationspolitik

SOU 2020:54

Migrationskommittén (kommittén) har haft i uppdrag att ta ställning till utformningen av den framtida svenska migrationspolitiken i syfte att fastställa en ordning som är långsiktigt hållbar.

Utgångspunkten för uppdraget har varit att migrationspolitiken ska vara human, rättssäker och effektiv.

TCO har tagit del av *SOU 2020:54 En långsiktigt hållbar migrationspolitik* (betänkandet). TCO ger kommentarer och synpunkter på de förslag som anges som är av intresse för TCO. Yttrandet följer betänkandets disposition.

TCO:s principiella inställning till den framtida svenska migrationspolitiken

TCO anser att möjligheten att söka asyl är, liksom de fackliga rättigheterna, en del av de mänskliga rättigheterna. Under orostider och i oroliga delar av världen är fackligt aktiva ofta förföljda. En förutsättning vid en översyn av den svenska migrationspolitiken är därför att asylrätten ska värnas.

Det är också TCO:s fasta övertygelse att invandring utgör en långsiktig vinst både för Sverige och övriga EU.

TCO anser även att den svenska regeringen ska intensifiera arbetet för att EU ska utveckla en human och solidarisk asyl- och flyktingpolitik med asylrätten och ansvarsfördelning som grund.

6 Uppehållstillståndens längd

6.5 Överväganden

6.5.1 Tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel

I betänkandet föreslås att ett uppehållstillstånd som skyddsbehövande som huvudregel ska vara tidsbegränsat vid det första beslutstillfället. TCO anser att en framgångsrik etablering bygger på att vi tar tillvara kompetensen, erfarenheten och potentialen hos de individer som vill starta ett nytt liv i Sverige. Redan i ett tidigare remissvar har TCO påtalat risken för att

tidsbegränsade uppehållstillstånd leder till en försämrad etablering på arbetsmarknaden.¹ Tidsbegränsade uppehållstillstånd riskerar bland annat att leda till ökad ohälsa för den enskilde. TCO delar således betänkandets uppfattning att etableringen försvåras av en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd. Därtill ökar tidsbegränsade tillstånd även risken för utnyttjande av människor på svensk arbetsmarknad. Detta då en sådan ordning skapar utrymme för arbetsgivare att utnyttja människor med tidsbegränsade uppehållstillstånd som billig och laglös arbetskraft. TCO avstyrker därför förslaget om tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel.

6.5.3 Arbetstillstånd får beviljas för skyddsbehövande som får tidsbegränsade uppehållstillstånd

TCO noterar att en ändring från permanenta uppehållstillstånd till tillfälliga uppehållstillstånd som huvudregel, innebär att en skyddsbehövande måste beviljas ett uppehållstillstånd för arbete.

TCO instämmer dock i betänkandets bedömning att skyddsbehövande med tidsbegränsat uppehållstillstånd omfattas av 6 kap. 3 § utlänningslagen och att det inte finns skäl att införa ytterligare lagstiftning avseende detta.

TCO ställer sig därför positiv till att en skyddsbehövande som innehar ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska få arbeta.

7 Permanenta uppehållstillstånd

7.4 Överväganden

7.4.1 Krav för permanenta uppehållstillstånd

I betänkandets föreslås att permanent uppehållstillstånd endast får beviljas om den sökande uppfyller krav på bland annat egen försörjning och språkkunskaper.² Dessa krav anges bidra till att motverka eventuella negativa effekter på integrationen av en ordning med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel. TCO ställer sig tveksam till att ett försörjningskrav på något avgörande sätt skulle bidra till att motverka dessa effekter.

En lagstiftning som bygger på krav om egen försörjning förstärker snarast risken att personer med utbildning och erfarenhet inom

¹ TCO, 2016, Remissvar utkast till lagrådsremiss om Begränsningar av möjligheterna att få uppehållstillstånd i Sverige.

² I betänkandet föreslås även samhällskunskapskrav samt krav på levnadssätt. Därtill förutsätts att den sökande haft tidsbegränsade uppehållstillstånd i Sverige i minst tre år.

bristyrken kommer att avstå från validering och kompletterande utbildningar som skulle kunna leda till ett arbete i linje med personens utbildning och erfarenhet. Det skulle medföra att Sverige går miste om värdefull kompetens, men också att nyanlända med längre utbildning tränger undan nyanlända med kortare utbildning från jobb med kortare utbildningskrav. TCO anser att det är viktigt med ett jobb i linje med individens utbildning och erfarenheter.

TCO beklagar även att förslaget innebär att antalet arbetskraftsinvandrare som får permanent uppehållstillstånd kan komma att minska och därmed innebära vissa negativa effekter på företagens kompetensförsörjning och nyanländas egna företagande.³ För arbetsgivare inom till exempel IT och teknologi kan även ett språkkrav komma att uppfattas som ett hinder för kompetensförsörjningen.

TCO avstyrker därför förslaget om att permanent uppehållstillstånd endast ska beviljas till personer som uppfyller krav på egen försörjning.

9 Försörjningskrav vid anhöriginvandring

9.4 Överväganden

9.4.1 Försörjningskravets utformning

TCO:s utgångspunkt är att asylrätten ska värnas. Så som TCO tolkar reglerna innebär ett införande av ett försörjningskrav att den anhörige fortsatt kan söka asyl på egna grunder om dennes anknytningsperson inte kan uppfylla försörjningskravet. På så sätt frångår ett införande av ett försörjningskrav inte rätten att söka asyl.

TCO noterar dock att införandet av ett försörjningskrav med största sannolikhet innebär att ett flertal familjeåterföreningar inte kommer att kunna ske. Röda korset har uttalat att ett försörjningskrav för en stor familj blir svårt att uppfylla.⁴ Enligt betänkandet kan en avsaknad av ett försörjningskrav innebära ett större finansiellt åtagande för det allmänna.⁵ Oaktat om ett försörjningskrav införs

³ Se avsnitt 15.5.6 *Arbetskraftsinvandring* och avsnitt 15.7.10 *Konsekvenser för företagen*.

⁴ Se betänkandet sidan 283, Svenska Röda korsets yttrande över utkastet till lagrådsremiss *"Förlängning av lagen om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige"*. Länkar:

<https://www.rodakorset.se/globalassets/rodakorset.se/dokument/om-oss/fakta-och-standpunkter/remissvar/svenska-roda-korsets-yttrande-over-lagradshremiss-forlangning-tillfalliga-lagen-om-uppehallstillstand.pdf> och

<https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/rapporter/konsekvenser-av-tillfalliga-utlanningslagen/>

⁵ Se betänkandet på sidan 283.

eller inte så är det av största vikt att de personer som får uppehållstillstånd på grund av anknytning i Sverige kan försörja sig. En annan ordning riskerar att tvinga dessa personer ut i utsatthet.

I betänkandet anges att det syfte som lyftes fram när utlänningslagens ursprungliga försörjningskrav infördes var att det skulle stärka integrationen. Regeringen uttalade då t.ex. att avgörande faktorer för en god integration är arbete, språkkunskaper och bostad för den egna familjen.⁶ I betänkandet anges vidare att ett viktigt syfte med försörjningskravet är att skapa incitament för arbete.⁷ Enligt TCO finns det dock en risk att dessa personer tar *ett arbete snarare än rätt arbete* vilket innebär att vi inte tillvaratar kompetensen hos denna grupp. I betänkandet anges vidare att om det svenska regelverket inte väsentligen ska avvika från det som finns i andra EU-länder så talar detta för att försörjningskravet ska behållas.⁸

Mot bakgrund av att förslaget kraftigt inskränker möjligheten till familjeåterförening så avstyrker TCO avstyrker förslaget.

10 Upphållstillstånd på grund av humanitära skäl

10.4 Överväganden

10.4.1 En återgång till synnerligen ömmande omständigheter

TCO noterar att syftet med den föreslagna regleringen är att den ska fånga upp de mest ömmande fallen och samtidigt hålla en tillräcklig marginal till svenska konventionsåtaganden. Då förslaget värnar asylrätten tillstyrker TCO betänkandets förslag. TCO anser dock att den föreslagna regleringen ska följas upp för att säkerställa att syftet med bestämmelsen uppnås.

14 Rättssäkerhet

TCO välkomnar att utredningen särskilt ser över rättssäkerheten i migrationsprocessen.

14.3 Överväganden

14.3.1 En rättssäker asylprocess

14.3.2 Offentliga biträden

Migrationsverket har framfört att vissa av de offentliga biträdena som förordnas i asylmål inte har den kompetens som krävs. Utöver detta anges i betänkandet att det finns problem med att vissa

⁶ Se betänkandet på sidan 283.

⁷ Se betänkandet på sidan 286.

⁸ Se betänkandet på sidan 283.

biträden har för många förordnanden samt att de byts ut i för stor utsträckning. Betänkandet finner det inte belagt att dessa problem existerar men anser att de problem Migrationsverket framför måste tas på allvar.

TCO kan bekräfta den bild som beskrivs i betänkandet. Ett av TCO-förbunden, ST, organiserar arbetstagare på Migrationsverket och Migrationsdomstolen och anser att de offentliga biträdenas kunskaper och förmåga att hantera sitt uppdrag skiljer sig åt. Ytterligare problem är att många offentliga biträden har för många ärenden och att biträdena byts ut för ofta vilket får negativa effekter på kvalitén.

TCO instämmer i betänkandets förslag att en särskild utredning bör tillsättas som ser över systemet med offentliga biträden inom förvaltningsrätten med särskilt fokus på offentliga biträden i asylärenden. TCO anser att en sådan utredning särskilt bör se över hur de offentliga biträdenas kompetens kan säkerställas.

Therese Svanström
Ordförande

Sofia Råsmar
Jurist

Håkan Gustavsson
Utredare